

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA — POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTAMÂNĂ

Sub conducerea D-lui SILIU RĂDULESCU Consilier la Curtea de Apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
15, STR. JULES MICHELET, 15

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR
1 Nov. 1893 — 17 Aug. 1931

Rugăm mult pe Domnii abonați din provincie, cari nu au achitat încasatorului nostru, costul abonamentului, să albă în vedere cheltuielile pe cari le necesită apariția revistei și să binevolască a ne trimite acest cost prin mandat poștal, pe adresa revistei Str. Jules Michelet No. 15.

C. Al. Viforeanu. — Discurs rostit în ședința de deschidere a anului judiciar 1935 la Inalta Curte de Casație.

Jurisprudența română. — Inalta Curte de Casație și Justiție S. I. — Schimb. — Minor. — Tutore. Formalitățile de îndeplinit. (Dumitru V. Roca cu Frent P. Leahn).

DISCURSUL D-lui PROCUROR GENERAL C. AL. VIFOREANU

în ședința de deschidere a anului judiciar 1935
La Inalta Curte de Casație

După ce mulțumește D-lui Prim Președinte pentru magistratul său discurs și aduce omagii Supremei Curți și Parchetului său General pentru activitatea depusă în anul judiciar trecut, D-l Procurore General continuă:

Domnilor, după ce am vorbit despre activitatea Curții de Casație, ca reguloare a jurisprudenței instanțelor judecătorești, să-mi dați voie să reamintesc că prin Constituția noastră din 29 Martie 1923, această Inaltă Instanță, este investită și cu controlul activității puterii executive, anulând în ultim resort, după plângerea celui vătămat, actele administrative de autoritate făcute cu călcarea legilor și a regulamentelor (art. 107 Constituție combinat cu art. 11—12 legea Contenciosului Administrativ din 25 Decembrie) — cum și cu controlul puterii legiuitoare prin dreptul ce are de a judeca în Secțiuni Unite constituționalitatea legilor declarând, inaplicabile pe acelea cari sunt contrarii constituțiunii (art. 103 Constituție, combinat cu art. 29 legea pentru organizarea Curții de Casație din 20 Decembrie 1925).

Așa dar, Constituția a încredințat Curții de Casație controlul suprem al celor trei puteri constituționale: judecătorească, executivă și legiuitoare.

În afară de acestea, ea mai controlează ca instanță de casare, deciziunile Inaltei Curți de Conturi — Inaltă instanță de control financiar — și pe acelea ale Comitetului Central de Revizuire — înaltă instanță administrativă.

Dacă la aceste atribuțiuni adăogăm dreptul acestei Curți, constituită în Inaltă Curte de Justiție, de a judeca pe miniștri, atunci când este investită judecarea lor de către Rege sau de oricare din Corpurile Legiuitoare cu majoritate de două treimi a membrilor de față (art. 98 Const.), cum și dreptul de a judeca acuzațiunile în contra Patriarhului, Mitropoliților, Episcopilor Eparhioți și a Inalților Demnitari Laici (art. 59—61 L. p. org. Curții de Casație) și dacă voi reaminti și dispozițiunile art. 34 din codul justiției militare care dă Casației în Secțiuni Unite competența de a judeca pe marile căpetenii ale armatei, în caz de lipsă de generali calificați după grade a compune Consiliul de Război, vedem că această Inaltă Instanță își merită pe deplin calificativul de Curte supremă a Regatului.

Nimic din tot ce este activitate de drept public sau privat în România nu poate scăpa cenzurii sale afară de actele de guvernământ și actele de comandament militar (art. 107 Const. al. ultim).

Din acest tablou de vastă și supremă competență voi examina astăzi una din cele mai interesante competențe ale Supremei Curți: *controlul constituțional al legilor*.

Domnii mei, pentru a ne da mai bine seamă de valoarea sistemului de control Constituțional al legilor inaugurat de Constituția noastră din 1923 prin art. 103, complectat cu art. 129, din legea Curții de Casație din 1925, să-mi dați voie să fac un expozeu de drept comparat.

*

În drept comparat, Constituțiunile sunt de 2 tipuri:
a) *Constituțiunile flexibile*, care pot fi modificate ori când de către legiuitorul ordinar. În regimul acestor Constituțiuni nu există deosebire între legi Constituționale și legi ordinare, prin urmare nimeni nu poate cere și nu există instanță care să poată declara nulă o lege regulat votată. O astfel de Constituție

este *Constituția engleză*. În această țară singura garanție în contra abuzului posibil al legiuitorului ordinar este opinia publică puternică și luminată, legalismul guvernelor isvorit din respectul libertăților seculare și al dreptului de proprietate.

b) *Constituțiuni de tip rigid*, cari, odată votate, nu mai pot fi modificate de legiuitorul ordinar. Ele implică o separațiune între puterea Constituantă și puterea legiuitoare ordinară, tocmai pentru a mări stabilitatea și prestigiul principiilor Constituționale considerate ca piatra unghiulară a organismului de stat.

Această idee a inspirat pe revoluționarii francezi în 1879 și a fost formulată de către Siyès în Iulie 1879.

Sub imperiul acestei Constituțiuni, ideea unui control Constituțional se impune ca o necesitate logică: în adevăr, ce ar însemna o Constituție rigidă, un Statut pe care constituentul a voit să-l facă cât mai stabil, fiindcă așa a înțeles el că este necesar pentru existența și buna funcționare a construcțiunii sociale și a formei de guvernământ adoptată, de el, dacă legiuitorul ordinar ar putea modifica oricând pactul fundamental?

Dar, sub acest raport unele constituțiuni rigide prevăd expres controlul Constituțional și instituesc un organ care să-l exercite, *fie el puterea judecătorească* cum sunt: Constituțiunea noastră, Constituțiunea Elvețiană, Constituțiunea Statelor Unite ale Americii de Nord, Constituțiunea Mexicului, câteva Constituțiuni ale Statelor din America Centrală și de Sud, *fie acest organ o altă instituție decât puterea judecătorească* cum sunt: Constituția Austriacă, Constituția Cehoslovacă! — alte Constituțiuni rigide nu prevăd, dar nici nu prohibesc controlul Constituțional, cum sunt Constituțiunea franceză și Constituțiunea Reichului german.

D-l Lambert, profesor la Facultatea de drept din Lyon, în lucrarea sa intitulată *Le gouvernement des juges*, în care tratează despre puterea judecătorilor de a declara neaplicabile legile neconstituționale, denumeste prima categorie de Constituțiune rigidă, adică pe acele cari organizează un control constituțional, *Constituțiuni de tip superior*, pe când cea de a doua categorie, adică acele cari, deși de tip rigid, nu organizează controlul Constituțional, ar fi *Constituțiuni de tip inferior*.

După această clasificățiune, Constituțiunea Română dela 1923 este, deci, o Constituțiune de tip superior.

*

Domnii mei, controlul Constituționalității legilor admis de *Constituțiunea Română din 1923*, prin art. 103, este opera Pretorului Român și sunt mândru să-i aduc aci omagiul bine meritat.

În adevăr, vechea noastră Constituțiune din 1866, revizuită în 1879, 1884 și 1917, deși de tip rigid, nu cuprindea nici o dispozițiune cu privire la controlul Constituțional al legilor, era, după clasificarea d-lui Lambert o Constituție de tip inferior. Totuși, Tribu-

nalele române au admis acest control pe cale jurisprudențială. Astfel, în 1902, fu declarată neconstituțională legea din 1900, care scotea de sub regimul Constituțional al inalienabilității bunurilor rurale, categorii din aceste bunuri; în 1912, fu declarată neconstituțională legea care anula concesiunea tramwayelor din București, stabilind condițiuni cu totul noi dăunătoare societății concesionare și acționarilor ei, iar în 1922 unele Curți de Apel au declarat neconstituțională disp. art. 36 al legii agrare din 1921, care ridică Curților de Apel dreptul de a fixa indemnizațiunea de expropriere, după libera lor apreciere, obligându-le să nu depășească un plafon care să reprezinte prețul arendărilor dintre 1917—1922 înmulțit cu 40. Inalta Curte de Casație a confirmat primele 2 jurisprudențe sus amintite, a casat însă deciziunile Curților de apel cari statuau neconstituționalitatea art. 36 al legii agrare din 1921, motivând că această lege era autorizată prin art. 19 al Constituției dela Iași din 1917, deci avea ea însăși valoare Constituțională. Nici în această deciziune, însă, Inalta Curte de Casație n'a tăgăduit dreptul instanțelor de a cenzura constituționalitatea legilor.

Acest drept este strălucit motivat în deciziunile din 1912, pronunțate în celebra afacere a tramvaielor București. Argumentul principal din aceste monumente este că într-o Constituțiune de tip rigid există în profitul judiciarului dreptul de a aprecia constituționalitatea legilor, dând preferință Constituției în caz de conflict între ea și legea ordinară; că în Constituțiunile de tip rigid acest drept există prin sine însuși, chiar dacă Constituția nu prevede, în lipsă de text, care să-l oprească; că, în fine, art. 77 al legii pentru org. judecătorească obligă pe judecător să jure, la intrarea sa în funcțiune că va respecta Constituțiunea și legile țării, de unde decurge pentru el dreptul și datoria de a le aplica, deci de a decide în caz de conflict între ele.

Această jurisprudență a fost elogios comentată în publicistica juridică străină, bucurându-se de aprobarea doctrinei franceze în cap cu d-l (*Berthelemy*)

Constituantul român din 1923 nu avea, deci, de cât să meargă pe calea deschisă atât de luminos de judecătorul român, aceea ce a și făcut. Prin art. 103 el admite controlul constituțional și desemnează organul. Din combinațiunea acestui text cu art. 29 al legii pentru org. Curții de Casație din 1925, rezultă că în sistemul nostru controlul constituțional este: a) un control încredințat puterii judecătorești, reprezentată prin cea mai înaltă a sa expresiune, Curtea de Casație în Secțiuni Unite, cu concluziunile Procurorului său general, b) această competență este exclusivă, iar nu difuzată la toate Tribunalele (și Curțile cum stabilise jurisprudența anterioară; c) controlul se exercită pe baza unei excepțiuni de neconstituționalitate ridicată de partea cu interese în cursul unui proces, iar nu pe cale de acțiune directă înaintea Supremei Curți; d) aceste excepțiuni nu suspendă judecata fondului, decât dacă ambele părți convin, în care caz diferendul este transmis Curții supreme;

e) controlul este represiv iar nu preventiv, Curtea Supremă declarând inaplicabilă legea în dispozițiile vinovate de les-constituționalitate; f) după ce Curtea s'a pronunțat, dosarul este retrimis instanței, care conformându-se deciziei sale, va aplica sau nu va aplica legea vizată; g) judecata asupra constituționalității se mărginește numai la cazul judecat, ea nu produce effect *erga omnes*.

Din cele expuse se vede cât de greșită este părerea acelor care cred că Constituția din 1923 a încredințat Curții de Casație un rol nou și exorbitant, acela de a controla constituționalitatea legilor. Nu, domnilor, Constituțiunea din 1923 n'a făcut decât să restrângă dreptul pe care jurisprudența îl recunoștea oricărui judecător de a exercita acest control atribuindu-l exclusiv Curții de Casație, cu toată via opunere și ampla argumentare a senatorului C. Disseseu, care susținea că noua Constituție să recunoască acest drept tuturor instanțelor.

Constituțiunea din 1787 a Statelor Unite ale Americii de Nord, este, ca și Constituțiunea noastră, o Constituțiune rigidă de tip superior.

În adevăr, art. 3 al secțiunii II și art. 4 § 2, cuprind dispozițiuni pe cari jurisprudența americană s'a întemeiat pentru a-și aroga dreptul de control Constituțional. În lipsă de o procedură specială, jurisprudența a admis că acest drept îl au toate Tribunalele când sunt invitate să decidă, printr'o excepțiune de neconstituționalitate, ridicată de părți în procesele lor. Pe cale de recurs ordinar chestiunea poate fi dedusă Curții Supreme Federale, care decide în adunare plenară. Excepțiunea trebuie să se producă într'un proces serios. Când Tribunalul își face convingerea că procesul este înscenat numai pentru a se torpila o lege, el refuză să statueze, ceea ce s'a întâmplat, de mai multe ori. Pentru identitate de motive, cred că această soluțiune este valabilă și la noi.

Când Tribunalul sau Curtea admite excepțiunea de neconstituționalitate, nu anulează legea sau textul criticat, *ci le declară inaplicabile*. Totuși efectul practic este supresiunea legii sau a textului respectiv din cauza autorității particulare a lucrului judecat în țările Anglo-Saxone. De aceea, autorii și revistele jurisprudențiale înserează legile declarate neconstituționale printre legile suprimate, deși, teoretic, ele sunt încă în vigoare.

Cum vedem, în afară de această ultimă particularitate, sistemul de control american este identic cu sistemul jurisprudențial român anterior Constituției noastre din 1923.

Membrii Curții Supreme Federale sunt numiți *pe viață* de către Președintele Republicii în colaborare cu Senatul. Ei pot eși la pensie la 70 de ani, cu retribuția întreagă.

Ideea controlului Constituțional în America, a avut un mare susținător în *Hamilton*, care într'o serie de articole de jurnal, cunoscute sub denumirea *Federalistul*, a căutat să lumineze opinia publică asupra

necesității controlului pentru a împiedica pe legiitorul ordinar de a viola marile declarațiuni constituționale: libertatea individuală sub diversele ei aspecte, proprietatea, egalitatea în fața legilor, etc. Cum și principiile fundamentale de organizare a statului. *Hamilton* arată că, acordând acest drept judecătorilor, nu se recunoaște acestora o superioritate asupra legislativului. În adevăr — zice el — legiitorul și judecătorul sunt amândoi puși pe acelaș plan și acest plan este un plan de subordonațiuni față de Constituție. Judecătorul și legiitorul sunt amândoi organe subordonate care își dețin puterile dela popor, a cărui voință s'a exprimat prin Constituțiune. Deci, de câte ori o lege ordinară contrazice Constituția, este datoră Tribunalelor judiciare de a se supune Constituției și de a înlătura legea.

Aceste argumente ale Federalistului au devenit clasice în materie și le găsim inserate și în deciziunile instanțelor românești în celebrul proces al tramvaielor.

Totuși, acest drept al judecătorului american, a fost viu criticat în publicistica lor. Lucrări cu titlu caracteristic ca *Oligarhia noastră judiciară*, apărută în 1922, sau *Aristocrația de robă sau Guvernământul judecătorilor*, au dus o vie campanie împotriva acestui drept de control. Nemulțumirile veneau din faptul că justiția americană a declarat neconstituționale mai multe legi sociale asupra raportului dintre patronat și salariați, legi care loveau în drepturile patronilor ce erau garantate prin Constituție. Democrația americană impunea legiitorului un ritm grăbit în rezolvarea unei dificultăți sociale și justiția își exersase controlul său frenator. *Et inde irrae!* Situațiunea aceasta s'a produs și la noi în ultimul timp, față de jurisprudența d-voastră, care a declarat neconstituționale legile de conversiune din 1933. De fapt, judecătorul american n'a împiedicat evoluția legislațiunii, ci numai a moderat-o înțelept căutând să o împace cu Constituțiunea și de aceea, astăzi opinia preponderentă este în favoarea cenzurii judiciare a Constituționalității legilor. Astfel, *Bryce*, a cărui lucrare asupra chestiunii este de mare autoritate, constată că controlul constituțional judecătoresc, a dat rezultate fericite. Președintele *Wilson*, marele om de stat și filozof, a apărut și el ideea acestui control și, după părerea lui, puterea iudecătorească ar trebui să fie încă mai la adăpost de ingerințele politicului. Profesorul dela *Lyon*, *Lambert*, în cartea citată *le gouvernement des juges*, deși în genere defavorabil controlului judiciar al Constituționalității, recunoaște totuși bunele rezultate ale acestor instituțiuni americane.

Dealtfel, încă de acum 90 ani, un autor francez *Alexis Tocqueville*, care a studiat problema la fața locului, scria în opera sa *la démocratie en Amérique* (1840): *Le pouvoir accordé aux tribunaux américains de prononcer sur l'inconstitutionnalité de la loi, forme encore une des plus puissantes barrières qu'on ait jamais élevées contre la tyrannie des assemblées politiques.* (tom I p. 171 ed. 4-a).

Cuvinte cari deși vechi, au o valoare eternă, ca și adevărul ce conțin.

*

Constituția mexicană din 1857, prin art. 101, învestește Tribunalele Federale în frunte cu Suprema Curte Federală, cu competența de a face să se respecte drepturile individuale și limitele de competență ale statelor particulare și statului federal, prevăzute în Constituție. Tribunalele statelor particulare n'au acest drept, socotindu-se că ele nu prezintă garanții suficiente pentru o însărcinare atât de gravă.

Procedura prin care se poate ajunge la controlul Constituțional se numește *amparo*, ceea ce înseamnă protecțiune, ajutor.

Tribunalele federale în exercițiul acestei puteri nu se pot sesiza singure, ci de către partea interesată și nu se pot pronunța pe cale de deciziuni generale. Spre deosebire însă de sistemul nord american, în care chestiunea de neconstituționalitate nu poate fi dedusă decât pe cale de excepție într'un proces, procedura *amparo* permite o acțiune directă a particularului în contra legii socotită neconstituțională. Când acțiunea este admisă, justiția decide anularea. Procedura de judecată este urgentă — ca și la noi — pentru ca incertitudinea să nu dăinuiească mult.

Pentru a evita abuzul cu această procedură, partea care a recurs la ea fără succes este condamnată la o amendă. Legea mexicană prevede și pentru judecătorul care a abuzat de dreptul de cenzură, sancțiuni severe ca: suspendarea, destituirea și chiar închisoarea până la 6 ani.

Dispozițiuni similare cu *amparo* mexican mai găsim în constituțiunile unor state latine din America Centrală și de Sud.

*

Constituțiunea Elvețiană din 1874 a încredințat Tribunalului federal controlul constituționalității. După art. 113 al acestei constituțiuni, Tribunalul federal cunoaște reclamațiunile pentru violarea drepturilor constituționale cu excepțiunea contestațiunilor administrative care aparțin Curții administrative și cu excepția legilor federale care au o aplicare generală pe întreg teritoriul elvețic. Sub acest raport, tribunalul federal este subordonat adunării federale a cărei activitate legislativă îi este interzisă a o controla. Această inferioritate poate fi însă corijată prin procedura de *referendum*. Hotărârea Tribunalului federal în materie de control constituțional se mărginește a anula deciziunea, fără a statua în locul ei.

Tribunalul federal elvețic este și Curtea lor de Casațiune. El se compune din 24 membri, numiți pe 6 ani, de Adunarea federală. Ei judecă chestiunile de constituționalitate în secții iar nu în adunare plenară.

Așa dar, sistemul elvețic este inferior sistemului nord-american, căci Tribunalul federal dela Lausanne nu poate judeca constituționalitatea legilor federale, pe când Curtea supremă dela Washington are acest drept, apoi membrii Tribunalului federal el-

vețic nu sunt numiți pe viață ca Colegii lor nord-americani, ci numai pe 6 ani și nu judecă chestiunile de control constituțional în adunare plenară, ca cei dela Washington, ci numai în simple secții.

Această inferioritate se datorește ideilor celebrului publicist elvețian *Bluntschli* care a dus o vie campanie împotriva controlului constituțional judecătoresc, susținând că singurul apreciator al constituționalității legii este însăși autorul ei.

Ideia controlului judecătoresc a învins totuși, — deși cu oarecari rezerve, cum văzurăm — și Fleiner, autor al unui tratat asupra dreptului federal elvețic remarcă *cât de prețioasă* este această instituțiune, și *ce consolare este pentru ultimul cetățean al statului să știe că ușa Tribunalului federal îi este deschisă în caz de abuz*.

Constituțiile particulare ale cantoanelor Elvețiene nu cuprind dispozițiuni cu privire la contro'ul constituțional. În această tăcere, judecătorii cantonali decid că ei nu au acest control. Singure instanțele din Geneva și Berna și-au recunoscut acest drept pe cale jurisprudențială. Ele motivează acest drept pe ideia de demnitate a judecătorului care ar fi atinsă dacă ar fi silit să aplice o lege neconstituțională cu riscul de a fi casată în Tribunalul federal dela Lausanne.

*

În Austria, legea din 25 Ianuarie 1919, înainte de Constituția federală din 1920, a creiat *Inalta Curte Constituțională a Austriei*. Ea se compune dintr'un Președinte, un vice președinte și 20 membrii. Jumătate din membri' sunt aleși de Consi'iul federal, cealaltă jumătate plus președintele și vice-președintele, estealeasă de Consiliul Național, adunare supremă aleasă de întreaga națiune și care are exercițiul legislațiunei federale.

Inalta Curte Constituțională a Austriei nu face parte din puterea judecătorească și nu trebuie confundată cu Casația Austriacă.

Inalta Curte Constituțională joacă rolul unei instanțe supreme și unice în ce privește controlul constituționalității legilor și a legalității regulamentelor.

Dreptul de a sesiza Inalta Curte este strict limitat. Ea nu poate fi sesizată decât: a) de guvernul federal, pentru neconstituționalitatea legilor federale; b) de guvernele provinciale; c) Curtea examinează din oficiu constituționalitatea legilor când ele servesc de bază unei deciziuni proprii; d) Tribunalele judiciare cere avizul acestei Inalte Curți asupra legalității unui regulament ce au a aplica.

Particularii n'au niciodată dreptul de a sesiza această Inaltă Curte cu chestiunea de constituționalitate, iar art. 89 al. 1 al Constituției federale interzice formal tribunalelor ordinare să controleze validitatea legilor legal pronunțate.

Inalta Curte Constituțională are putere să anuleze legea sau dispoziția ei pe care o crede neconstituțională, hotărârea se publică în buletinul legilor federale și din acest moment, legea anulată dispăre din ordinea juridică. Totuși, Inalta Curte poate fixa un termen de cel mult de 6 luni în care legea să mai

ființeze, pentru ca guvernul să poată propune o lege conformă cu constituțiunea.

În 1925, revizuiindu-se Constituția Federală, s'a dat dreptul Inaltei Curți ca, după cererea guvernului federal sau a guvernului provincial să decidă dacă o lege sau un act administrativ înainte de a fi aplicat, intră în competența puterii federale, sau a celei provinciale.

Aceasta e un control preventiv.

Hotărârea dată într'un asemenea caz se dă contradictoriu nu numai cu guvernul reclamant, ci cu toate celelalte guverne, pentru a fi desbătută mai profund. Ea se publică în buletin și formează un principiu abstract care completează constituțiunea.

Toate hotărârile acestei Inalte Curți constituționale sunt suverane. Independența ei e asigurată prin aceea că membrii săi sunt numiți pe viață și primesc un tratament convenabil.

Controlul constituționalității legilor în Austria este fructul meditațiilor lui *Jellinek*, care sub regimul Constituției din 1867 a observat că Parlamentul putea să violeze constituția fără ca nimic să-l poată împiedica și că *acestei situațiuni regretabile* trebuie să i se pună un termen.

*

În Cehoslovacia, controlul constituționalității legilor este formal interzis tribunalelor ordinare. El este încredințat „Tribunalului Constituțional Cehoslovac”. Acest Tribunal este competent a verifica: a) Constituționalitatea de fond a legii ordinare, b) regularitatea de formă a legii constituționale.

El se compune din 7 membrii: trei sunt numiți de guvern, după liste prezentate de Camera Deputaților, de Senat și Dieta Subcarpatică, iar 4 sunt desemnați direct de Corpurile judiciare, Curtea de Casație și Curtea Supremă Administrativă. Fiecare membru este dublat de supleant numit în aceleași condițiuni.

Tribunalul Constituțional este deci un organism, parte politic, parte judiciar, elementul juridic prevalând.

Și aci ca și în Austria, *partea lezată printr'o lege neconstituțională nu are dreptul să se plângă tribunalului constituțional*. El nu poate fi sesizat cu problema constituționalității unei legi numai de anumite autorități, independent de ideea violării unui drept și cu titlu facultativ pentru ele. Aceste autorități sunt: Curtea de Casație, Curtea Supremă Administrativă, Tribunalul Electoral, Camera Deputaților, Senatul, Dieta Subcarpatică, Guvernul.

Guvernul este obligat să declanșeze controlul de constituționalitate numai când e vorba de legile provizorii elaborate de Comitetul Permanent, emanațiune a parlamentului, care lucrează în intervalul dintre sesiuni.

Tribunalul constituțional poate anula, total sau parțial legile neconstituționale. Pentru a evita riscul de incertitudine, legea sa organică decide că după trei ani dela promulgarea legii nici un recurs de neconstituționalitate nu mai poate fi primit.

Domnii mei, spuneam adineauri că în afară de constituțiile rigide cari admit expres controlul constituțional, există și constituțiuni rigide cari sunt mute asupra ideii de control, constituțiuni denumite de profesorul Lambert de la Lyon, *Constituțiuni de tip inferior*. Asemenea constituțiuni sunt în Reichul German și în Franța.

*

Constituțiunea dela Weimar din 1919 a Reichului nu spune nici un cuvânt asupra controlului consti-

tuțional. Un amendament al *D-rului Ablass* care tindea să introducă în această constituție defensiva formală ca judecătorul să controleze constituționalitatea legilor, decât în cazul când acest lucru i s'ar fi cerut de o sută de membri ai Reichstagului, fu respins în urma discursului *Ministrului de Interne Preuss* care susținu că dreptul de control al judecătorului există, atunci când n'a fost formal exclus.

Actualmente doctrina și jurisprudența germană admit în general, controlul constituționalității de către judecător.

Se invoacă tradițiunea care admite acest control — afară de rezistența autorului *Laband* — și necesitatea de a asigura respectul constituției dela Weimar, care fixează liniile importante ale vieții politice și sociale ale Germaniei.

În această ordine de idei, un autor important, *Triepel*, declară: „dreptul judecătorului de a verifica legea este, într'o republică parlamentară, dacă nu singura, cel puțin cea mai importantă justificare a libertății civice, în contra unui parlament înfometat de putere”.

Este de observat că Constituțiunea particulară a Bavariei din 19 August 1919 dă judecătorului puterea de a controla constituționalitatea legilor (art. 72).

*

Constituțiunea franceză dela 1875, actualmente în vigoare, conține abia vreo 30 de articole. Prin urmare, noțiunea de neconstituționalitate nu poate avea o adevărată importanță, decât dacă se admite că în afară de puținele articole ale constituției mai sunt încă în vigoare *declarațiunile drepturilor omului dela 1789*, cu valoare constituțională.

Domnii *Theilker* și *Hauriou* (Bull. de la Soc. de Legisl. comparée 1902 p. 250) susțin că n'are nici o importanță faptul că în constituțiunea dela 1875 nu s'a înserat declarațiunea dela 1789, căci principiile indispensabile într'un Stat modern n'au nevoie de a fi scrise (Teoria Superlegislației Constituționale).

D-l de Lapradelle, susține că declarațiunea dela 1789 este încă în vigoare căci ea a făcut parte integrantă din Constituțiunile dela 1852 și 1870, Constituțiuni cari n'au fost expres abrogate prin Constituțiunea actuală.

D-l Deguit susține soluția, dar pe un argument contrariu: Declarațiunea din 1789 subzistă și azi tocmai pentru că n'a fost înserată în Constituțiunea din 1791, care a fost abrogată împreună cu acele din 1852 și 1870 prin Constituția actuală din 1875.

D-l Gaston Jèze susține că autoritățile publice sunt legate de principiile cuprinse în declarațiunea dela 1789 dar că legislatorul nu este legat de ele și, ca atare, controlul constituționalității legilor nu este posibil în Franța, întrucât constituția dela 1875 nu menționează principiile dela 1789.

Controlul constituționalității legilor în Franța poate fi conceput sub două aspecte: preventiv și represiv.

Controlul preventiv poate fi exercitat de președinția ambelor Camere, cari trebuie să examineze aspectul constituțional al proiectelor de legi, și în al doilea loc de președintele republicii care are dreptul să invite Camerele la o nouă deliberațiune; acest control al Președintelui republicii nu este tocmai eficace, căci, dacă Camerele, după a doua deliberațiune mențin legea, președintele nu poate refuza promulgarea. După Constituțiunea noastră (art. 88 al. III) Regele poate refuza sancțiunea.

Controlul represiv, poate fi el exercitat de tribunale în Franța?

În ce privește regularitatea de formă a legii opiniunea curentă este în favoarea controlului judecătoresc. *Contra: Carré de Malberg.*

În ce privește Constituționalitatea de fond, mai multe teorii:

Dr Larnade refuză judecătorului dreptul de a aprecia constituționalitatea de fond a legii. D-sa se bazează pe art. 10 lit. 2 al legii din August 1790 asupra organizării judecătorești; Constituția din 3 Septembrie 1791 titlul III cap. 5 art. 3; art. 127 c. p. Din combinațiunea lor, d-sa trage cu o expresiune proprie: „*une séparation de pouvoirs a la française*” care face imposibil amestecul judecătorului francez în aprecierea constituționalității legilor.

Tofuși doctrina generală este favorabilă unui asemenea control, bazându-se pe argumentele *Federalistului* american, expuse mai înainte.

Jurisprudența însă, atât cea administrativă cât și cea judecătorească, este ostilă. Se citează deciziunea Casației franceze din 1833 în chestiunea ziarului *Le National* care se plângea de neconstituționalitatea legii din 8 Octombrie 1830 pe baza căreia se luase contra ziarului măsuri vexatorii, în care Curtea de Casație a refuzat să controleze constituționalitatea, argumentând cu principiu separațiunii puterilor. Se mai citează deciziunea Curții de Casație Franceze din 11 Iunie 1926, căreia fiindu-i dedusă chestiunea constituționalității legii din 1914 care autoriza Camerele să confere comisiunilor parlamentare de anchetă puteri judiciare, după aprecierea lor, nici n'a răspuns motivului. Însă o deciziune a Casației Franceze din 1851 în afacerea Gauthier et Gent, admite în principiu discuțiunea constituționalității, dar respinge în fapt excepțiunea.

Față cu această inerție a judecătorului francez, cu toate exhortațiunile ce primește din partea doctrinei, în 1903, s'a făcut propunerea de a se adăoga constituției un text care să înființeze o curte supremă constituțională, propunere care n'a trecut. A fost criticată, opinia generală fiind favorabilă controlului constituțional al judecătorului ordinar.

Cât de superioară îmi pare atitudinea judecătorului român care, sub vechea Constituție, adică în situația egală cu judecătorul francez — amândoi sub regimul unei constituții rigide de tip inferior — a avut frumosul curaj care lipsește judecătorului francez, de a-și afirma dreptul de control constituțional.

Trebuie să fim mândri de opera judecătorului român care a sugerat constituantului din 1923 s'o însereze în art. 103, ridicând astfel Constituțiunea română la rangul de Constituțiune tip superior.

*
Supremă curte, din acest studiu comparativ al constituțiilor mai caracteristice, rezultă că declarațiunile scrise de drepturi constituționale pentru a fi eficace și a nu avea valoarea unor simple comandamente morale, trebuie protejate prin instituția controlului constituțional. Ideia nu e nouă, ea s'a născut în Franța încă din timpul Declarațiunii drepturilor omului la 1789 când Siéyès a propus un organ de control constituțional denumit *le jurie constitutoire*, iar în America de Nord odată cu Constituțiunea din 1787. Numai în constituțiunile flexibile, adică nescrise, cum e constituția engleză, acest control nu e posibil, dar în Anglia nici nu e necesar, căci opinia publică engleză puternică și luminată și legalismul guvernanților constituiesc cel mai puternic control preventiv.

O a doua idee, care să degaje din acest studiu, este că cel mai justificat control constituțional este cel judecătoresc, exercitat în cursul litigiilor, după

reclamațiunea părții interesante. Prin natura funcțiunilor sale, el are competența și datorită de a verifica conformitatea legii cu regulile constituționale. Jurisdicțiunile de control constituțional specializate, cum sunt Inalta Curte Constituțională din Viena sau Tribunalul constituțional Cehoslovac, organe distincte de puterea judiciară nu-mi par nimerite, căci, în afară de aberațiunea bugetului pe care o implică, ele mai ridică nedumeriri cu privire la modul lor de sesizare. În adevăr, dacă numai guvernul sau alte câteva autorități le poate sesiza, cum văzurăm că e cazul în Austria și Cehoslovacia, este locul să ne temem că guvernul nu va interveni decât pentru a înătura legile care-i displac. Este un fapt constat în Cehoslovacia că până acum guvernul n'a sesizat tribunalul constituțional decât în două cazuri și încă în acele 2 cazuri era obligat să-l sesizeze căci erau două legi provizorii ale consiliului permanent, care, după constituția lor sunt *obligatoriu* supuse tribunalului constituțional. Dacă, din contră, aceste curți specializate ar putea interveni din oficiu, cum văzurăm că o poate face Inalta Curte Constituțională Austriacă în unele cazuri, atunci există temerea că ele vor deveni prea puternice în stat. Dacă, în fine, asemenea Curți specializate ar putea fi sesizate de ori cine, există temerea că legile nu vor mai avea nici o stabilitate.

O a treia constatare care se impune din acest studiu este că sistemul de control constituțional american și românesc este superior celorlalte, pentru că; a) este exercitat de judecător, b) pe cale de excepție în procese angajate, c) nu există termen de decădere din acest drept ca în Cehoslovacia (3 ani dela promulgarea legii), d) nu anulează legea ci o declară inaplicabilă în punctele necostituționale.

Sistemul român îmi pare superior celui american sub două aspecte: a) controlul constituțional nu este difuzat tuturor instanțelor judecătorești ci este concentrat în mâinile Inaltei Curți de Casație Secțiunii Unite, ceiace reprezintă maximum de garanție, b) legea găsită neconstituțională este declarată inaplicabilă numai dela caz la caz iar nu *erga omnes*, cum se întâmplă în Statele Unite din cauza concepției anglo-saxone asupra autorității lucrului judecat.

Cu toată această superioritate marcată a sistemului de control constituțional românesc, el a produs uneori nemulțumirea guvernului și a Parlamentului. Voi aminti deciziunea prin care a fost declarată neconstituțională legea din 4 Aprilie 1931 care a micșorat limita de vârstă funcțională a consilierilor Casației dela 70 la 68 de ani, deciziune care n'a fost respectată de Executivul de atunci care avea și asentimentul parlamentului, cum și deciziunile prin care s'au declarat neconstituționale dispozițiunile legilor de conversiune a datoriilor din 1933. S'a reproșat Inaltei Curți că prin aceste ultime decizii a împiedicat soluțiunea unei situațiuni critice, aceea a debitorilor, care nu puteau plăti integritatea datoriei lor, din care cauză creditul și circulațiunea erau înghețate. Dar criticii uitau că Inalta Curte păzitoare assermentată a Constituțiunii nu putea trece peste dispozițiunile art. 17 Constituție, care garantează proprietatea de ori ce natură deci și creanțele. Criticii nu luau în seamă nici sentimentul de securitate produs în țară prin acele decizii cari afirmau că Constituțiunea noastră este garanta proprietății și că legiuitorul ordinar nu poate viola fondul acestui drept.

În fine, nici înțeleptele considerațiuni ale federalistului american Hamilton care explică că dreptul judecătorului de a controla constituționalitatea legilor nu înseamnă primatul judiciarului asupra legiștorului, n'au putut calma amorul propriu al Parla-

mentului, care votase legile declarate în urmă neaplicabile de Inalta Curte.

Mi-a fost dat să aud atunci că într'o viitoare reformă acest drept al Inaltei Curți va fi suprimat. Dar cum? Înălăturând la o eventuală revizuire a Constituției art. 103? Dar atunci va renaște automat controlul jurisprudențial, difuzat tuturor instanțelor care era înainte de Constituțiunea din 1923.

Trebuie să recunoaștem însă că dacă controlul constituțional este inevitabil în Constituțiunile de tip rigid, *controlul preventiv este preferabil celui represiv*. A declara inaplicabilă o lege votată de parlament și sancționată de Capul Statului este ceva care răpește din stabilitatea legii, din demnitatea ei. *Mieux vaut prevenir que guérir*.

În limitele actuale ale constituțiunei noastre controlul preventiv se poate exercita numai de Suveran, în puterea dreptului ce-i conferă art. 88 al. III de a refuza sancțiunea sa unei legi neconstituționale.

Un distins profesor universitar îmi spunea că s'ar putea organiza în legea consiliului legislativ un sistem de colaborare între acest Consiliu și Suprema Curte la darea avizului de constituționalitate a proiectelor de legi: cunoscându-se astfel părerea supremei Curți asupra chestiunei, justițiabili n'ar mai excipa în justiție neconstituționalitatea.

Acest sistem scapă din vedere că după art. 76 din constituțiune, avizul consiliului legislativ este numai consultativ, iar nu obligatoriu și, deci, chiar ameliorat cu consultațiunea prealabilă a supremei Curți, nu va putea opri guvernul să depună în Cameră o lege neconstituțională. Apoi Inalta Curte nu va putea fi legată în contencios de avizele date, grațios, consiliului legislativ. Acesta e motivul pentru care nici în Statele Unite nord-americane, sistemul avizului consultativ al supremei Curți n'a putut fi admis, deși el a fost propus chiar de președintele Washington la 1793.

În forma actuală a Constituțiunei noastre controlul preventiv nu poate înlătura controlul represiv din art. 103 Constituție.

Dar la o revizuire a Constituțiunei acest control ar putea fi înlocuit cu un control preventiv.

Viitorul constituent ar putea suprima art. 103 din Constituție și modifica art. 76 în sensul că avizul cons. legislativ asupra chestiunei de constituționalitate să poată fi atacat de guvern cu apel la Inalta Curte de Casație, într'un termen fixat. Avizul Cons. legislativ ori care ar fi el să fie comunicat împreună cu textul proiectului Parchetului General al Inaltei Curți pentru a putea face și dânsul apel în chestiunea constituțională.

Aceste apeluri se vor judeca de Inalta Curte în Secțiuni Unite în ședință publică, contradictoriu cu oratorul guvernului și cu Procurorul General.

Deciziunile supremei Curți să fie obligatorii și orice lege contrară lor să nu aibă valoarea de drept.

Pentru amendamente ele vor trece prin aceeași filieră. De aceia proiectele de legi nu vor putea veni în discuție decât după ce vor fi tipărite și comunicate tuturor membrilor Adunării sesizate pentru a formula amendamentele. Dosarul amendaemntelor va fi comunicat Consiliului Legislativ și se va urma aceeași filieră ca și pentru proiectele de legi.

Această precauțiune este necesară pentru ca nu cumva pe cale de amendament să se schimbe economia legii și să se eludeze controlul constituțional.

Acest sistem preventiv ar încetini poate ritmul activității legislative, dar pagubă n'ar fi ci, dinpotrivă, folos. Deja, sunt două mii de ani, Tacit zicea: *plurimae leges pessima respublica*, iar zilele trecute

Suveranul nostru într'o cuvântare ținută la Palatul său guvernului și marilor demnitari ai Țării, recomanda o mai restrânsă producție legislativă.

În schimb legile ar avea stabilitatea și demnitatea necesară.

Suprema Curte n'ar mai fi încărcată, cum este astăzi, de o mulțime de procese de neconstituționalitate, cea mai mare parte, neîntemeiate. Terenul ar fi netezit prin câteva deciziuni de control preventiv în cursul unui an.

Domnii mei, n'am pretențiunea de a fi găsit formula cea mai bună, formula definitivă. Am sugerat una. Alții s'o discute, s'o amelioreze sau să găsească alta. *Du choc des idées jaillit la lumière*.

Vă mulțumesc că m'ați ascultat cu răbdare și rog pe d-l Prim-Președinte să declare deschis noul an judecătoresc.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența de la 16 Octombrie 1934

Președinția D-lui Sever Tipei, consilier

Dumitru V. Roca cu Frent P. Leahu și alții

SCHIMB. — MINOR. — TUTORE. — FORMALITĂȚI. — ART. 401, 402, 1405 ȘI 1254 COD. CIVIL.

SCHIMB. — MINOR. DACĂ E NECESARĂ ESTIMAȚIUNEA PRIN EXPERTI CERUTĂ PENTRU IMOBILELE DOTALE, — ART. 401, 402, 1405 ȘI 1254 COD. CIVIL.

1. Întru cât nici un text de lege nu exclude formal schimbul din operațiunile privitoare la averea imobilă a minorului, urmează că tutorele are dreptul să'l facă, păzind însă condițiunile prevăzute în art. 401 cod. civil.

2. Dispozițiunile art. 1254 cod. civil potrivit cărora schimbul imobilelor dotale, trebuie precedat de o estimațiune prin experți numiți de Tribunal din oficiu, fiind speciale și derogatorii, nu'și pot avea aplicațiunea de cât în materia pentru care au fost edictate și nu pot fi extinse — în lipsa de text expres — și în materie de schimb de imobile aparținând minorilor.

No. 983. — Admis recursul făcut de Dumitru V. Roca în contra sentinței cu No. 222/933 a Trib. Roman în proces cu Frent P. Leahu și alții.

Curtea deliberând,

Asupra recursului făcut de Dumitru V. Roca în contra sentinței Tribunalului Roman No. 222/1933.

Văzând motivul I de casare :

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă că Frent P. Leahu, Ileana P. Leahu, și Marița Anton Lucaci în calitate dn tutore a minorilor Carolina și Ianuș P. Leahu rămași pe urma defunctului Petre Leahu, au chemat în judecată pe recurentul Dumitru V. Roca cerând anularea actului de schimb autentificat de judecătoria rurală Bira Roman la No. 220 din 1924.

Că această acțiune respinsă de judecătorul de ocol, a fost admisă prin sentința atacată și pentru a da această soluțiune, Tribunalul constată că tutorea Marița Anton Lucaci, și soțul ei, cotoțore, pe baza avizului consiliului de familie din 17 Mai 1924, omologat de judecătoria Pod-Iloaie prin încheierea din aceiși zi, a dat recurentului prin actul de schimb sus menționat 72 prăjini din proprietatea minorilor situată

în satul Rotunda comuna Doljești-Roman, primind în schimb de la recurent 194 prăjini și pe deasupra suma de 11.500 lei.

Că apoi, interpretând art. 401 și următorii c. civ. Tribunalul motivează că ca legiuitorul a înțeles să permită înstrăinarea averii imobiliare a minorilor numai prin vânzare, nu și prin schimb, căci dacă ar fi voit să permită și acest din urmă mod de înstrăinare, ar fi spus o formalitate cecece însă n'a făcut; că dacă sunt aplicabile vânzării cauzele pe care legea le arată pentru înstrăinare, acestea nu mai pot fi aplicabile la schimb, unde nu poate fi vorba de necesitate, ci cel mult de un avantaj; că în fine, față de textul art. 403 cod. civ. care impune ca vânzarea imobilelor aparținând minorilor, să se facă prin licitație publică, rezultă în mod cert că legiuitorul nu a putut să permită înstrăinarea prin schimb pentru care formalitatea licitațiunii publice nu se poate concepe și care ca și vânzarea are aceleași grave efecte în sensul că poate leza interesele minorilor.

Că în consecință, Tribunalul decide că schimbul averii imobile a minorilor nu este permis tutorei chiar cu avizul consiliului de familie și autorizarea justiției, așa că actul intervenit între tutore și recurent referindu-se la schimbul averii imobiliare a minorilor rămași pe urma defunctului Petre Leahu, este anulabil din această cauză.

Având în vedere că prin motivul I de casare recurentul pretinde că tribunalul ar fi violat art. 401, 1166 și 1409 c. c. precum și principiul că în numele minorului se pot face orice acte, afară de cele interzise și ar fi comis și exces de putere prin aceea că deși nici un text de lege nu oprește schimbul averii imobiliare a minorului totuși a anulat actul de schimb în discuțiune sub cuvânt că art. 401 c. c. ar permite numai vânzarea nu și schimbul.

Considerând că art. 401 c. c. prevede că tutorele fie chiar tatăl sau mama, nu poate lua împrumut pentru minor nici ipoteca, nici înstrăina averile lui nemisțătoare mai înainte de a fi imputernicit de consiliu de familie,

Că atare împuternicire, nu se va putea da decât pentru cauză de mare nevoie sau de un folos învederat, iar art. 402 c. c. dispune că hotărârile consiliului de familie atingătoare de acest obiect, nu se vor pune în lucrare de cât după ce tutorele va fi cerut și dobândit aprobarea Tribunalului.

Că expresiunea generică „înstrăinare” întrebuințată de legiuitor, cuprinde într'însa orice act prin care se transmite proprietatea bunurilor imobiliare aparținând minorului, deci și contractul de schimb care (art. 1405 c. civ.) este o înstrăinare.

Că așa fiind și întrucât nici un text de lege nu exclude formal schimbul din operațiunile privitoare la averea imobilă a minorului și pe care tutorele are dreptul să le facă, respectând condițiunile prescise de art. 401 și urm. c. civ. iar pe de altă parte din art. 403 c. civ. — care nu face altceva decât să precizeze că vânzarea se va efectua prin licitație publică — neputându-se trage nici un argument în sprijinul concluziunii că schimbul în această materie, ar fi principial inadmisibil, urmează că Tribunalul a violat textele invocate prin recurs, atunci când a anulat actul de schimb intervenit între recurent și intimata tutore, pe considerațiunea că schimbul averii imobile a minorilor nu este posibil în sistemul codului civil.

Că deci, motivul I de casare este neîntemeiat.

Văzînd motivul II de casare:

„II. Greșită aplicare a art. 1254 c. civ. și violarea principiului că nulitățile nu se pot aplica fără un text special de lege care se cuprindă expres sau cel

„puțin implicit sau virtual nulitatea, prin aceea că Tribunalul aplică nulitatea ce ar reeși din art. 1254 c. civ. de la regimul dotal materie specială, cu dispozițiuni excepționale, care n'au nici o legătură și deci „nici o aplicare la minoritate.

„În adevăr Tribunalul aplică art. 1254 c. civ. care prevede schimbul unui imobil dotal cu un alt imobil „prevăzând anumite condițiuni speciale între care și „prețuirea prin experți, ori acest text special prevăzută din cauză că prin regimul dotal, legiuitorul se abate de la principiul general al circulației bunurilor „și prevede ca regulă generală în privința imobilelor „dotale inalienabilitatea, astfel că schimbul imobilelor „dotale devine o excepțiune, aceste reguli nu pot fi „aplicabile în materie de administrația bunurilor minorilor și deci neîndeplinirea acestei formalități, care „nu e cerută de nici un text de lege de la minoritate, nu poate fi un motiv legitim de anularea actului „de schimb, deci numai prin greșită aplicare acestui „text de lege și numai prin exces de putere Tribunalul a anulat actul de schimb, astfel că și pentru „acest motiv sentința este casabilă”.

Având în vedere că Tribunalul punîndu-se și în ipoteza că art. 401 c. civ. ar permite înstrăinarea prin schimb făcut de tutore numai cu avizul consiliului de familie și autorizarea justiției, este totuși nevalabil, dacă precum în speță, a fost făcut fără o prealabilă estimățiune prin experți a imobilelor ce fac obiectul schimbului, deoarece rațiunea pentru care se cere expertiza prin art. 1254 c. c. pentru schimbul imobilelor dotale, există prin analogie și în cazul când schimbul are ca obiect un imobil aparținând minorului

Că față de aceste considerațiuni, Tribunalul găsește că actul de schimb este anulabil, întrucît nu s'a făcut o prealabilă estimățiune.

Având în vedere că prin motivul II de casare recurentul pretinde că Tribunalul aplicând nulitatea din art. 1254 c. c. într'o altă materie cu totul distinctă — schimbul averii imobile a minorului — care nu are nici o legătură cu regimul dotal, a făcut o greșită aplicare acestui text și a violat principiul că nulitățile nu se pot aplica fără un text special de lege.

Considerînd că schimbul averii imobile a minorului constituind o înstrăinare pe care tutorele conform art. 401 și 402 c. c. are dreptul să o facă cu avizul consiliului de familie, aprobat de justiție și în caz de mare nevoie sau de un folos învederat, urmează că pentru valabilitatea unei asemenea înstrăinări, nu se mai poate cere îndeplinirea altor condițiuni în afară de cele prevăzute de lege.

Că este exact că art. 1254 c. civ. arată că schimbul imobilelor dotale trebuie precedat de o estimățiune prin experți, numiți de Tribunal din oficiu, însă această dispozițiune specială și derogatorie, nu-și poate avea aplicațiunea decât în materia pentru care a fost edictată, așa că ea nu poate fi extinsă — în lipsă de text expres — și în materie de schimb de imobile aparținând minorilor.

Că astfel fiind, Tribunalul în speță, a făcut o greșită aplicațiune a art. 1245 c. c. și a violat principiul invocat prin recurs, când a anulat actul de schimb pe considerațiunea că nu s'a efectuat o prealabilă estimățiune prin experți, deci soluțiunea fiind eronată și din acest punct de vedere, devine întemeiat și motivul II de casare și în consecință recursul cată să fie admis, casînd hotărîrea atacată și trimițînd afacerea înaintea aceleași instanțe pentru o nouă judecată, cu cheltueli, care prin apreciere se fixează la suma de 1000 lei.

Pentru aceste motive, casează.